

Sygn. akt III USK 48/22

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania A. W., B. Ż. i K. W.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle
z udziałem Prokuratora Okręgowego w Krośnie
o ustalenie obowiązku ubezpieczenia,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18
stycznia 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się K. W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie
z dnia 19 października 2021 r., sygn. akt III AUa 421/19,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącego na rzecz pozwanego kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, wyrokiem z dnia 19 października 2021 r., zmienił w całości wyrok Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 19 marca 2019 r. w ten sposób, że oddalił odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Jaśle z dnia 7 września 2017 r. stwierdzającej, że B. Ż. jako pracownik A. W. nie podlegała ubezpieczeniom społecznym od 12 listopada 2015 r. do 16 sierpnia 2016 r. oraz od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w

Jaśle z dnia 29 września 2017 r. stwierdzającej, że B. Ż. w wyżej wskazanym okresie podlegała ubezpieczeniom społecznym jako pracownik K. W.

W sprawie ustalono, że do dnia 10 listopada 2015 r., przez ponad 20 lat, B. Ż. była zatrudniona u K. W. w sklepie obuwniczym w B. przy ulicy [...]. Sklep ten był własnością K. W. Od momentu, w którym K. W. utracił dofinansowanie z PFRON w związku z zatrudnieniem ubezpieczonej, zatrudniła ją A. W. W ramach tego zatrudnienia B. Ż. wykonywała dotychczasowe czynności w sklepie obuwniczym.

Sąd pierwszej instancji uznał, że okoliczności faktyczne sprawy wskazują, iż praca ubezpieczonej była świadczona na rzecz i pod kierownictwem A. W., a jedynie w warunkach delegowania pracownika, w myśl art. 42 § 4 k.p.

Sąd Apelacyjny poszerzył materiał dowodowy o zeznania A. W. i J. W., złożone w sprawie prowadzonej w Sądzie Okręgowym w Krośnie (IV U 702/17), jak też o ujawniony w niniejszym postępowaniu odwoławczym wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 23 marca 2021 r. (III AUa 126/19). W ocenie tego Sądu, w chwili zawierania z B. Ż. spornej umowy o pracę odwołująca się A. W. nie prowadziła już w istocie żadnej działalności gospodarczej, a jednocześnie w całym okresie zatrudnienia B. Ż. (od 12 listopada 2015 r. do 16 sierpnia 2016 r.) była też niezdolna do pracy, pobierając zasiłki z ubezpieczenia chorobowego. Stąd Sąd Apelacyjny uznał, że jedynym celem i motywem zawarcia umowy o pracę była chęć uzyskania dofinansowania z PFRON przez K. W., którą utracił, przy faktycznym realizowaniu tego stosunku pracy przez B. Ż. wyłącznie na jego rzecz i pod jego kierownictwem według dotychczasowych zasad. W konsekwencji przedmiotowa umowa została zawarta przez A. W. jedynie dla pozoru, co stanowi o jej nieważności (art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik odwołującego się, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. We wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania wskazał na potrzebę wyjaśnienia istotnego zagadnienia prawnego, zamykającego się w pytaniu, w jakim zakresie do stosunku pracy (art. 22 k.p.) można stosować art. 353¹ k.c.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o

zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Jeżeli skarżący jako przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to powinien zagadnienie to przedstawić przez jego sformułowanie z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało, przytoczyć argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych, a także wykazać, że jest to zagadnienie, którego rozwiązanie jest istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej.

Przedstawione zagadnienie nie ma takiego charakteru, bowiem Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie odnosił się do wskazanego problemu dotyczącego charakter stosunku prawnego, którym strony zamierzały się poddać, z punktu widzenia art. 353¹ k.c.

Przywołana przez skarżącego zasada swobody stron w określaniu stosunku zobowiązaniowego (art. 353¹ k.c.) nie jest absolutna, a wola stron wyrażona w umowie nie może być sprzeczna z ustawą (art. 58 § 1 k.c.). Innym słowy swoboda stron przy zawieraniu umowy nie jest nieograniczona, gdyż jej granice stanowią właściwość (natura) stosunku prawnego, ustawa oraz zasady współżycia społecznego. Oznacza to, że strony są zobligowane do przestrzegania zasadniczych elementów stosunku zobowiązaniowego, czyli jego części składowych, które decydują o istocie tworzonego węzła prawnego – tu umowy o pracę. Sąd zaś ocenia, czy zebrane dowody ujawniają właściwości świadczenia

pracy w rozumieniu art. 22 § 1 k.p. W sytuacji, gdy dostrzega atypowe formy wykonywania pracy (tak jak w sprawie brak podporządkowania kierownictwu pracodawcy, ciągłości świadczenia pracy), to zanegowanie tytułu pracowniczego ubezpieczenia nie tylko nie sprzeciwia się prawu, ale odpowiada jego treści. Ponadto należy pamiętać, że ustalenie sposobu wykonywania pracy, to domena faktów. Uprzednie relacje zawodowe nie tworzą autonomicznych cech umowy o pracę i nie zwalniają zatrudniającego z określonych prawem pracy obowiązków, jak i nakazują z ostrożnością traktować wygenerowanie określonego tytułu ubezpieczenia społecznego w razie braku zapotrzebowania na pracę tego rodzaju. Wykonywanie pracy w rozumieniu art. 22 k.p. nie oznacza wykonywania jakiegokolwiek pracy, lecz pracy o określonym modelu, który na gruncie niniejszej sprawy nie został zrealizowany.

Podsumowując, wyrażona w art. 353¹ k.c. zasada swobody umów, w myśl której stronom umowy gwarantuje się możliwość wyboru rodzaju stosunku prawnego, który będzie je łączył, nie oznacza dowolności kreowania stosunków prawnych, bowiem już z brzmienia art. 353¹ k.c. wynika, że treść umowy nie może sprzeciwiać się naturze danego stosunku prawnego.

Skarżący nie zdołał zatem przekonać o potrzebie rozpoznania jego skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy. Z tych względów z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało postanowić jak w sentencji.